

Прапор «Сокола» в Ужгороді

Подорож у часі



Вступ

Дивовижно, як випадкові зустрічі двох абсолютно незнайомих людей можуть привести до прекрасної події. Таке можливо лише завдяки відкритості, довірі до людей та один до одного, а також відкритому розуму. А також завдяки чіткій меті.

Цей короткий текст розповідає читачеві про дивну подорож прапора, який спочатку походив з Угорщини до 1918 року, а сьогодні — з України, з Ужгорода.

Прапор було придбано приблизно 50 років тому — саме в Празі. Покупцем тоді був антиквар з нідерландського Гааги та друг нинішнього власника, пана Ганса Хоогевена з Сент-Міхельгестела, села поблизу столиці провінції

Північний Брабант, міста 'с-Хертогенбос у Нідерландах. Приблизно 40 років тому нинішній власник викупив прапор, щоб допомогти своєму другу, і придбав його за суму 400 нідерландських гульденів. Відтоді про прапор ніколи не забували, і він більше ніколи не змінював власника. Він буквально зберігався «у сухості та безпеці» аж до 2024 року...

Зустріч

Пан Ганс Хоогевен почав досліджувати походження прапора з метою повернути його на місце його виникнення. На підставі кирилиці на прапорі він припустив, що він походить із Росії. У 2024 році в Кафедральній базиліці святого Івана в 'с-Хертогенбосі відбулася святкова виставка, організована Ambachtelijke Smedersgilde van België vzw / Гільдією ремісничих ковалів Бельгії, співорганізатором якої був і автор цього тексту. Виставка 220 вручну кованих хрестів від ковалів з усього світу — з 27 країн — була організована на згадку про загиблих у війні в Україні та стала вже сьомою зупинкою мандрівної виставки #with_love_to_ukraine, яку можна відвідати й досі. Пан Хоогевен, як антиквар, регулярно відвідує базиліку Святого Івана, і саме виставка стала для нього відправною точкою для пошуку походження прапора. І він мав рацію. Під час виставки в базиліці Святого Іоана власник прапора зустрівся з автором цього тексту. Виставка стала таким чином уявним перехрестям, на якому почалася подорож прапора назад до місця його походження – до Ужгорода в Україні. Вернісаж сьомої виставки в Хертогенбосі відкрив пан Бургер Дірвен, перший почесний консул України в Нідерландах, який підказав нам, з чого почати пошуки походження прапора. Друг-коваль з Івано-Франківська переклав текст на прапорі та зв'язався зі своїм другом-істориком, що вивело нас на правильний слід його походження. СОКІЛ! Згодом, після певних пошуків в Інтернеті, було знайдено велику кількість інформації про сокольський рух і встановлено контакт з пані Барборою Пауловою, контактною особою та асистенткою Відділу багатоборства Чеської сокольської громади. Вона згодом посприяла налагодженню контакту між власником прапора, автором цього тексту та паном Петером Сенасі, представником сокольської

організації, членом Президії Чеської сокольської громади, головою Сокольської жули Будечської та головою «Соколу» Кржівеклат.

Трохи історії

До 1918 року Ужгород був частиною Угорського королівства у складі Австро-Угорщини. У період з 1919 по 1938 рік, після розпаду монархії, місто увійшло до складу Першої Чехословацької Республіки, де виконувало функції столиці Підкарпатської Русі. «Сокол Ужгород» був заснований 1 листопада 1919 року. Отже, прапор мав з'явитися у 20-х роках 20 століття. Прапор використовувався під час святкування 10-ї річниці заснування товариства в Ужгороді у 1929 році. Це дозволяє зробити висновок, що він мав бути створений у період між 1919 і 1929 роками. Очевидно, що прапор має понад 100 років і, найімовірніше, був виготовлений незабаром після заснування сокольської організації в Ужгороді у 1919 році. Водночас фотографія показує, наскільки важливим і символічним був прапор для членів організації. Він був помітно розміщений у обох верхніх кутах меморіальної дошки і займав почесне місце серед портретів членів комітету. Це свідчить про те, що прапор був не лише організаційним символом, а й джерелом гордості, ідентичності та єдності. Пам'ятна фотографія 1929 року є важливим історичним доказом того, що прапор вже тоді існував і мав почесне місце в об'єднанні через десять років після його заснування.

Кінцева мета

Було встановлено, що прапор походить з Ужгорода, міста, яке сьогодні розташоване на території України. Майже напевно він датується періодом, коли місто ще входило до складу Угорщини. За оцінками, прапору близько 100 років. На ньому помітні сліди старіння та тривалого використання. Цілковито альтруїстичним бажанням власника є те, щоб прапор одного дня повернувся до Ужгорода. З огляду на нинішню військову ситуацію це дуже складне завдання.

Значення для організації «СОКІЛ»

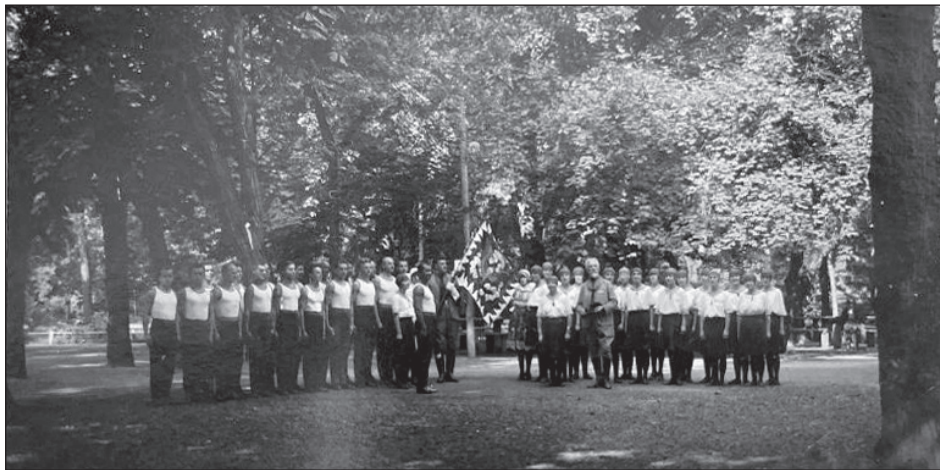
Організація «Сокол» має багату історію і міцно пов'язана з традиціями. Водночас вона продовжує будувати своє майбутнє та підтримує місцеві ініціативи. Тому для «СОКОЛУ» те, що прапор знову з'явився після стількох десятиліть, є справжнім дивом. Хоча матеріальна вартість



Ця фотографія підтверджує, що прапор сокольського осередку в Ужгороді вже існував у 1929 році, під час святкування 10-ї річниці заснування осередку (1919–1929). Отже, прапор мав з'явитися десь у період між 1919 і 1929 роками.



прапора становить приблизно 500 євро, його історична та культурна цінність є неоціненною. Сокольська організація в Ужгороді стоїть на порозі свого відродження, і повернення прапора могло б стати прекрасним кроком у цьому процесі. Сокольська організація в Празі виступає посередником і прихильником майбутнього повернення прапора до Ужгорода. Воно заплановане на 2026 рік.



Практична послідовність дій

Прапор походить з періоду, коли СОКІЛ Ужгород був чехословацькою організацією. Оскільки оригінальний прапор походить з часів, коли Ужгород був чехословацьким містом, а також з огляду на його фізичний стан, було вирішено передати оригінал прапора через Посольство Чеської Республіки в Нідерландах під опіку сокольської організації в Чеській Республіці. Оригінальний прапор буде постійно виставлений у Празі. Як тільки в Ужгороді буде створено повноцінну сокольську організацію, відбудеться урочиста символічна передача прапора у вигляді його точної копії, яка одночасно буде краще витримувати

випробування часом. З цією метою було укладено угоду між власником/дарувальником та сокольською організацією в Чеській Республіці.

Значення прапора для нинішнього власника та автора тексту

Для нас обох прапор символізує зустріч, єдність, спільну працю заради кращого світу та миру.

Побажання

Ми бажаємо, щоб, відповідно до цього значення, прапор приносив щастя як організації «Сокол», так і місту Ужгород.



June 1, 2025 / May 21, 2026, Maren Kessel / Sint Michielsgestel / the Netherlands

Hans Hoogeveen, the Netherlands. Owner until the moment of transfer to SOKOL.
Paul Vos, the Netherlands. Intermediary and blacksmith and editor.

Sources:

Owner of the Banner for about 50 years until the moment of transfer to SOKOL: Hans Hoogeveen

Mariia-Katalina Rohovei, Second Secretary of the Embassy of Ukraine

Peter Szenasy, Vice-President of the Czech Sokol Organization

Paul Vos, desk research

Text: Paul Vos

Photos: Paul Vos, Peter Szenasy and Sokol movement / Újezd 450/40 / 118 01 / Prague 1